

**ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΕΠΙΜΟΡΦΩΣΗΣ
ΓΙΑ ΤΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ ΤΗΣ ΝΕΑΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ ΦΑΣΗ Β (2014-2015)**

Πλαίσιο Σχεδιασμού και Οργάνωσης Διδασκαλίας

Ενότητα που αφορά στη διδασκαλία (βάσει του σχολικού γλωσσικού εγχειριδίου): Ενότητα 9:
«Η παράσταση αρχίζει» (β' τεύχος, σ. 57)

Τάξη: Δ' Γ' Δημοτικό Σχολείο Πάφου (ΚΒ)

Ημερομηνία: 27 Φεβρουαρίου 2015

Δίκτυο Σχολείων ΕΔΕ: κ. Παύλου Παπαπαύλου

Για τον σχεδιασμό και την οργάνωση της διδασκαλίας συνεργάστηκαν οι:

Μαίρη Χατζησοφοκλέους (εκπαιδευτικός) και Ξένια Ξενοφώντος (Σύμβουλος Ελληνικών), με τη στήριξη της Αννίτας Ιωαννίδου (Διευθύντριας).

1. Συνοπτική παρουσίαση ανάπτυξης της ενότητας

1.1. Τι έχει προηγηθεί της διδασκαλίας:

Έναυσμα για τη μελέτη αυτής της ενότητας και τον εμπλουτισμό του σχολικού εγχειριδίου αποτέλεσε το ιδιαίτερο ενδιαφέρον που επέδειξαν τα παιδιά για να παρακολουθήσουν μια θεατρική παράσταση που θα ανέβαινε στο Μαρκίδειο θέατρο. Αφόρμηση αποτέλεσε η προβολή της ταινίας «Ένα ποντικάκι που ήθελε ν' αγγίξει ένα αστεράκι», από το ομώνυμο βιβλίο του Ευγένιου Τριβιζά. Τα παιδιά παρακολούθησαν την ταινία και διάβασαν το ομώνυμο βιβλίο.

Πριν από τη διδασκαλία της υποενότητας «Μια περιπέτεια για τον Ρωμαίο», τα παιδιά ήλθαν σε επαφή με τα κείμενα: «Όρνιθες» και «Πρώτη φορά στο θέατρο», υποενότητες που συμπεριλαμβάνονται κι αυτές στη γενικότερη ενότητα «Η παράσταση αρχίζει». Με το κείμενο - κόμικ «Όρνιθες» τα παιδιά ήρθαν σε επαφή με το βιβλίο του Τ. Αποστολίδη «Οι κωμωδίες του Αριστοφάνη σε κόμικ». Δόθηκε έμφαση στην κατανόηση της διάκρισης ευθέος και πλάγιου λόγου, στη μετατροπή του ευθέος λόγου σε πλάγιο και το αντίστροφο (προφορικά και γραπτά), καθώς και στη χρήση λεξιλογίου σχετικού με το θεματικό πεδίο του θεάτρου (εμπλουτισμός θεματικού λεξιλογίου που βρίσκεται αναρτημένο στην πινακίδα). Τα παιδιά δούλεψαν ομαδικά κι έγραψαν τις δικές τους λεζάντες στο κόμικ «Όρνιθες», στο οποίο απουσίαζαν τα λόγια. Επιπλέον, παρακολούθησαν απόσπασμα από τις «Όρνιθες» του Αριστοφάνη στο αρχαίο θέατρο Δίου, με πρωταγωνιστές τον Πέτρο Φιλιππίδη (Πεισθέταιρος) και τον Σωτήρη Τζεβελέκο (Ευελπίδης) και

εξέφρασαν την επιθυμία να προσπαθήσουν και οι ίδιοι να παίξουν αρχαία κωμωδία, δραστηριότητα την οποία και επιχειρήσαμε.

Μετά από πλοήγηση σε σχετικές ιστοσελίδες, οι μαθητές πραγματοποίησαν έρευνα γύρω από τον κωμικό ποιητή Αριστοφάνη, τους τρεις τραγικούς ποιητές: Αισχύλο, Ευρυπίδη, Σοφοκλή καθώς και τα αρχαία θέατρα της Κύπρου (Ωδείο Πάφου, Κούριο, θέατρο Σόλων και Σαλαμίνας). Παράλληλα, παρακολούθησαν πλάνα από αρχαίες τραγωδίες και κωμωδίες. Μετά τις ασκήσεις του βιβλίου της Γλώσσας "κατέβασαν" φωτογραφίες από το Διαδίκτυο και άρχισαν να δημιουργούν παρουσιάσεις σε μορφή PowerPoint, οι οποίες ολοκληρώθηκαν την ώρα της διδασκαλίας του μαθήματος της Ιστορίας.

Στη συνέχεια ακολούθησε το «Πρώτη φορά στο θέατρο», ένα κείμενο αφηγηματικό, απόσπασμα από το βιβλίο της Άλκης Ζέη «Η μωβ ομπρέλα». Τα παιδιά σύγκριναν το κείμενο με αυτό του Τριβιζά. Επίσης, έγινε αναφορά στο συγγραφικό έργο της Άλκης Ζέη.

Παράλληλα, μελετήθηκαν παιδικά βιβλία, εγκυκλοπαίδειες και κείμενα σχετικά με το θέατρο. Δόθηκε ιδιαίτερη έμφαση στα κείμενα «Πάμε θέατρο με τα παιδιά μας» και «Ο δεκάλογος του μικρού καλού θεατή», όπου το μεν πρώτο προβάλλει τη σημασία του θεάτρου στη διαπαιδαγώγηση του παιδιού, ενώ το δεύτερο αναφέρεται στη συμπεριφορά που πρέπει να έχει ένας θεατής την ώρα της παράστασης.

Σε αυτό το σημείο ξεκίνησε και η δημιουργία θεματικού λεξικού στα ελληνικά, ρωσικά, γεωργιανά, συριακά, молδαβικά, ρουμανικά και θεματικού λεξιλογίου (παιχνίδι). Γραμματικό στόχο αποτέλεσε η διδασκαλία της λειτουργίας και της κλίσης του Υπερσυντέλικου. Η συνήθης αναπαράσταση των χρόνων στη γραμμή του χρόνου κρίθηκε απαραίτητη, καθώς πρόκειται για έναν χρόνο όχι ιδιαίτερα εύχρηστο, με λειτουργία δύσκολη στην κατανόηση.

Έγινε σύνδεση των δύο και ακολούθησε συζήτηση αλλά και ιδεοθύελλα στις ομάδες γύρω από τη λέξη θέατρο. Επιπλέον έγινε χρήση λεξικού για εντοπισμό του ορισμού της λέξης θέατρο.

1.2. Δείκτες Επιτυχίας και Δείκτες Επάρκειας της συγκεκριμένης διδασκαλίας:

Κατανόηση και Παραγωγή Προφορικού Λόγου

Δείκτες Επιτυχίας	Δείκτες Επάρκειας
1. Τοποθετούν ένα κείμενο σε πλαίσιο (θεματικό, επικοινωνιακό, κοινωνιοπολιτισμικό)	
1.4. Αξιοποιούν στρατηγικές κατανόησης και παραγωγής προφορικού λόγου, για εξαγωγή και παρουσίαση συμπερασμάτων, σε σχέση με τον τρόπο που παρουσιάζεται ένα θέμα.	1.4.1. Υποθέσεις για το θέμα, τον σκοπό και το είδος υπό ακρόαση κειμένων με αξιοποίηση του ευρύτερου κοινωνιοπολιτισμικού πλαισίου [ταυτότητα, θέση, κοινωνική σχέση πομπού - αποδέκτη, σκοπός, κοινωνικά χαρακτηριστικά όσων συμμετέχουν, (π.χ., ηλικία, φύλο)] και γλωσσικών και μη γλωσσικών στοιχείων (π.χ., λεξιλόγιο, έκταση λόγου, τόνος φωνής, εκφράσεις προσώπου)

Κατανόηση Γραπτού Λόγου

Δείκτες Επιτυχίας	Δείκτες Επάρκειας
1. Τοποθετούν ένα κείμενο σε πλαίσιο (θεματικό, επικοινωνιακό, κοινωνιοπολιτισμικό)	
1.1. Διακρίνουν και παρουσιάζουν συνοπτικά βασικές και υποστηρικτικές πληροφορίες που δηλώνονται ρητά ή και υπόρρητα στο κείμενο	1.1.1. Λέξεις, φράσεις, προτάσεις που δηλώνουν ρητά ή και υπόρρητα βασικές πληροφορίες (π.χ., θέμα, σκηνικό, πρωταγωνιστές, πρόβλημα, λύση, θέση, βασικό επιχείρημα, γεγονότα, διαδικασίες) και υποστηρικτικές πληροφορίες (π.χ., δευτερεύοντες ρόλους, υποστηρικτικά επιχειρήματα) 1.1.2. Γλωσσικά στοιχεία (π.χ., λεζάντες, πλαγιότιτλοι, αρχή και κατάληξη κειμένου και παραγράφου) ή και μη γλωσσικά στοιχεία (π.χ., είδος, μέγεθος, γραμματοσειράς, γραφική παράσταση)
1.3. Συνδέουν νοήματα κειμένων με συγκεκριμένο πλαίσιο, εστιάζοντας στην οπτική του συγγραφέα	1.3.1. Σχέση κειμένου με συγκεκριμένη θεματολογία ή και προβληματισμό που αφορούν σε κοινωνικά ζητήματα (π.χ., πολιτισμός-θέατρο)
1.4. Αξιοποιούν στρατηγικές κατανόησης, για εξαγωγή και συνοπτική παρουσίαση συμπερασμάτων	1.4.1. Αιτιολογημένες προβλέψεις και εξαγωγή συμπερασμάτων, για το είδος και το περιεχόμενο κειμένου, με βάση στοιχεία, όπως: εικόνα, τίτλος, συγγραφέας, σκοπός, επικοινωνιακό πλαίσιο
2. Αναγνωρίζουν τον τρόπο που οργανώνεται και λειτουργεί ο λόγος σε επίπεδο κειμένου, πρότασης, λέξης	
2.4.2. Κατανοούν <u>αφηγήσεις</u> , εστιάζοντας στον ρόλο του ρεαλιστικού ή και του	2.4.2.1.1. Χρόνοι ρημάτων (παρακείμενος),

μυθοπλαστικού στοιχείου ως στοιχεία αντικειμενικότητας ή υποκειμενικότητας	σύνθετες λέξεις
3. Αξιολογούν και κρίνουν ένα κείμενο ως προς τη λειτουργία και το περιεχόμενό του	
3.2. Κρίνουν τον τρόπο προσέγγισης του ίδιου θέματος σε ένα ή διαφορετικά κείμενα σε σχέση με πιθανούς αναγνώστες	3.2.1. Ομοιότητες και διαφορές στοιχείων περιεχομένου σε διαφορετικά κείμενα (π.χ., στην παρουσίαση θεμάτων, χαρακτήρων, σκηνικών) 3.2.2. Λεξιλόγιο, απεικονίσεις, συμβολισμοί που δηλώνουν ή υπονοούν πιθανούς αναγνώστες (σε ποιους απευθύνεται άμεσα ή έμμεσα, ποιοι είναι πιθανόν να ταυτιστούν, ποιοι όχι, τι κενά δημιουργούνται στο κείμενο, τι είδους γνώση/εμπειρία απαιτείται για κατανόηση του κειμένου, πόσο πειστικό ή όχι καθίσταται το κείμενο)
3.2. Αξιολογούν τον τρόπο που εναλλακτικές αναπαραστάσεις ενός θέματος επηρεάζουν διαφορετικά ακροατήρια	3.2.1. Γλωσσικά και μη γλωσσικά στοιχεία (π.χ., λεξιλόγιο, υπερβολές, μεταφορές, φωτογραφία, απεικονίσεις, συμβολισμοί) που συμβάλλουν στη διαμόρφωση ιδεών και αξιών σε σχέση με διαφορετικές κοινωνικές ομάδες

1.3. Τι προγραμματίζεται να γίνει στο πλαίσιο της συγκεκριμένης διδασκαλίας (χρονική διαδοχή ενεργειών εκπαιδευτικού-παιδιών, παράμετροι εστίασης της διδασκαλίας, δραστηριότητες κ.λπ.):

Το μάθημα αρχίζει με δεκάλεπτη σιωπηρή ανάγνωση του λογοτεχνικού βιβλίου που διαβάζουν σε καθημερινή βάση τα παιδιά και συζήτηση για τις ειδήσεις της προηγούμενης ημέρας. Στη συνέχεια, προκαλούμε τους μαθητές να παρατηρήσουν την εικόνα του μαθήματός μας «Μια περιπέτεια για τον Ρωμαίο» (σελ. 58) και να κάνουν υποθέσεις πάνω στο περιεχόμενο του κειμένου. Ακολουθεί μεγάλωφωνη ανάγνωση του αποσπάσματος και επαλήθευση ή μη, των υποθέσεων των παιδιών.

Οι μαθητές αριθμούν τις παραγράφους και ακολουθούν ερωτήσεις για 'ξεκλείδωμα' του κειμένου. Ακολουθεί προφορική σύγκριση του βιβλίου του Ευγένιου Τριβιζά «Το ποντικάκι που ήθελε ν' αγγίξει ένα αστεράκι» με το απόσπασμά μας (το ποντικόσπιτο και στις δύο περιπτώσεις, πρόσωπα που πλαισιώνουν τους ήρωες, αναφορά στους συγγραφείς και των δύο κειμένων κ.λπ.). Δίνεται ιδιαίτερη έμφαση στο ότι πρόκειται για δυο αφηγήματα – παραμύθια στα οποία κυριαρχεί έντονα το μυθοπλαστικό στοιχείο. Προβλήθηκε ένα δίλεπτο από την ταινία «Το ποντικάκι που ήθελε ν' αγγίξει ένα αστεράκι», στο σημείο όπου παρουσιάζεται το ποντικόσπιτο, με σκοπό να λειτουργήσει

σαν εργαλείο κατανόησης του κειμένου στο τρέχον μάθημα. Ζητήθηκε από τα παιδιά να συγκρίνουν το ποντικόσπιτο της ταινίας με εκείνο του βιβλίου μας.

Ακολουθεί περαιτέρω επεξεργασία του κειμένου με ερωτήσεις κατανόησης, αφού πρώτα προηγηθεί σιωπηρή ανάγνωση. Τα παιδιά καλούνται να βρίσκουν τις απαντήσεις μέσα στις παραγράφους του κειμένου και να τις διαβάζουν μεγαλόφωνα, έτσι ώστε να εξασκηθούν και στην ανάγνωση.

Οι μαθητές/τριες αφού έχουν ήδη αριθμήσει τις παραγράφους, βρίσκουν τις λέξεις ή τις φράσεις - κλειδιά καθεμιάς από αυτές με σκοπό να προτείνουν έναν τίτλο για κάθε παράγραφο, ο οποίος θα διατηρεί το περιεχόμενο της θεματικής της πρότασης, αλλά θα έχει διαφορετική διατύπωση. Στη συνέχεια, επικεντρώνονται στη σύνδεση των τίτλων των παραγράφων, ώστε να δημιουργηθεί περίληψη του κειμένου. Επιπλέον, δίνεται συμπληρωματικά ένα κείμενο στα παιδιά, συνοδευόμενο από δυο - τρεις περιλήψεις, από τις οποίες θα πρέπει να επιλέγουν την «καλύτερη», αιτιολογώντας την επιλογή τους. Στην ουσία ανιχνεύουν το κατά πόσον η καθεμιά από τις περιλήψεις αυτές περιέχει τις βασικές πληροφορίες του κειμένου.

Ακολούθως τα παιδιά παροτρύνονται να εντοπίσουν τον διάλογο του κειμένου (αν και ελλιπή) και να προβούν σε δραματοποίηση αυτού. Μετά τη δραματοποίηση, συγκρίνεται η δομή του κειμένου με το προηγούμενο κείμενο «Πρώτη φορά στο θέατρο» και εντοπίζονται ομοιότητες και διαφορές με τη χρήση βέννειων διαγραμμάτων.

Αφού κάνουμε μια σύντομη επανάληψη σε γραμματική που έχει προηγηθεί, οι μαθητές/τριες θα έρθουν σε επαφή με το γραμματικό φαινόμενο του κειμένου, τον Παρακείμενο, θα κατανοήσουν τη χρήση μέσα στο κείμενο και θα εξασκηθούν στην κλίση του τόσο στην ενεργητική όσο και στην παθητική φωνή. Ακολούθως, θα συζητηθεί το κατά πόσον η χρήση Υπερσυντέλικου θα άλλαζε το ύφος του κειμένου. Εντοπίζουν για τον σκοπό αυτό ρήματα σε χρόνο παρακείμενο μέσα στο κείμενο και τα διαβάζουν και ακολούθως τα μετατρέπουν σε υπερσυντέλικο και συζητούν το κατά πόσον διαφοροποιήθηκε το ύφος του κειμένου. Επιπλέον εντοπίζουν και ρήματα σε άλλους χρόνους, τα οποία μετατρέπουν σε παρακείμενο στα πλαστικοποιημένα πινακάκια. Στο σημείο αυτό πραγματοποιείται και άσκηση ορθογραφίας.

2. Διδακτικό Υλικό (π.χ., κείμενα και ασκήσεις από σχολικά εγχειρίδια και τυχόν συμπληρωματικό υλικό):

Κείμενο 1: «Το ποντικάκι που ήθελε να αγγίξει ένα αστεράκι» (βιβλίο)

Κείμενο 2: «Το ποντικάκι που ήθελε να αγγίξει ένα αστεράκι» (ταινία)

Κείμενο 3: «Μια περιπέτεια για το Ρωμαίο» (σχολικό εγχειρίδιο)

Κείμενο 4: «Όρνιθες» (βιβλίο)

Κείμενο 5: «Όρνιθες» (σχολικό εγχειρίδιο)

Κείμενο 6: [Απόσπασμα από την κωμωδία του Αριστοφάνη «Όρνιθες»]

Κείμενο 7: [Απόσπασμα από την κωμωδία του Αριστοφάνη σε κόμικς «Όρνιθες»]

Κείμενο 8: [Απόσπασμα από το έργο του Σοφοκλή «Αντιγόνη»]

Κείμενο 9: «Πρώτη φορά στο θέατρο»

Κείμενο 10: «Πάμε θέατρο με τα παιδιά μας»

Κείμενο 11: «Ο δεκάλογος του μικρού καλού θεατή»

Κείμενο 12: «Η σημασία του θεάτρου στην ανάπτυξη των παιδιών»